

REȚETA MEDICALĂ

Definiție

Rețeta, prescripția medicală sau ordonanța medicală reprezintă documentul scris, semnat și parafat de către un medic care recomandă un tratament medical unui pacient clar identificat și care autorizează eliberarea de către farmacist a unei cantități determinate de medicamente aflate sub controlul legislației naționale în domeniu.

Completarea rețetei medicale se efectuează de către medic care alege posologia, asocierea de substanțe medicamentoase, modul de administrare a acestora, estimează efectele adverse, precum și interacțiunile cu alte medicamente pentru a obține un efect terapeutic optim. Totodată medicul este cel care monitorizează tratamentul.

O rețetă se va scrie corect, citeț, cu cerneală, fără ștersături sau adaosuri ulterioare, în limba oficială a țării respective sau în limba latină.

Reguli generale de prescriere a rețetelor

Pentru prescrierea și redactarea corectă a rețetei medicale, medicul:

- efectuează anamneza completă și examenul obiectiv al pacientului;
- are obligația de a se documenta în permanență referitor la noile medicamente și terapii apărute;
- va evita pe cât posibil polipragmazia = prescrierea de medicamente nenumărate aceluiasi pacient (pentru a evita interacțiunea medicamentelor și efectele adverse); dacă este posibil, se va prescrie un preparat medicamentos care să conțină mai multe substanțe active în aceeași formă farmaceutică. Exemplu: unui pacient cu SIDA se poate prescrie medicamentul Trizivir ce conține Abacavir + Lamivudina + Zidovudina, în doze 300 mg/150 mg/300 mg cate 2x1 cpr filmat/zi în loc de prescrierea separată a fiecarui medicament în parte;

- are obligația de a completa datele referitoare la unitatea sanitară (antet), date despre pacient (vârstă, domiciliu, cod numeric personal, numărul fișei medicale sau numărul de ordine din registrul de consultații), diagnosticul medical complet, data eliberării rețetei, semnătura și parafa medicului care emite rețeta;
- va calcula dozele, menționând pe rețetă dozele exacte pentru o priză, cum se va efectua administrarea, explicit, complet și fără prescurtări;
- va redacta și semna rețeta în prezența pacientului;
- este obligat să cunoască unele prescurtări din limba latină în vederea comunicării cu farmacistul;
- farmacistul are obligația ca la eliberarea rețetei să verifice: ștampila unității sanitare, data eliberării rețetei, semnătura și parafa medicului.

Tabelul 2. Lista abrevierilor utilizate în prescripțiile medicale

Abreviere	Termenul în limba latină	Semnificație
aa	ana	din fiecare
ac	ante cibum	înainte de masă
ad	ad	până la
ad lib.	ad libidum	la nevoie
A.O.		ambalaj original
b.d./b.i.d.	bis in die	de două ori pe zi
bis	bis	de două ori
cap., caps.	capsula	capsulă
cc	cum cibo	în timpul mesei
dg., dj.		drajeu
D.I.D. aeq.	divide in doses aequale	împarte în doze egale
dieb. alt.	diebus alternis	la fiecare a-2-a zi
D.S.	detur signetur	dă și etichetează
D.T.D.	detur tales doses	dă asemenea doze
f.		fiolă
gt	gutta	picătură
h.s.	hora somni	la culcare
ID		intradermic

IJ, inj	injectio	injecție
IM		intramuscular
IN		intranazal
IU		unități internaționale
IV		intravenos
M.f.	misce fiat	amestecă și fă (prepară)
m.f.p	misce fiat pulvis	amestecă și prepară pulbere
m.f.s	misce fiat solutio	amestecă și prepară soluție
m.f.suppl.	misce fiat suppositorium	amestecă și prepară supozitoare
m.f.ung.	misce fiat unguentum	amestecă și prepară unguent
non rep.	non repetatur	a nu repeta
p.c.	post cibum	după mese
per		pe
p.m.	post meridiem	post meridian (dupăamiaza sau seara)
p.o.	per os/oris	oral
p.r.	per rectum	rectal
PRN, prn	pro re nata	ocazional, după împrejurări
pro me		pentru mine
q.a.d.	quaque alternis die	la fiecare a doua zi
q.a.m.	quaque die ante meridiem	în fiecare zi ante meridian (înainte de prânz)
q.d.s.	quater die sumendus	de patru ori pe zi
q.i.d.	quarter in die	de patru ori pe zi
q.p.m.	quaque die post meridiem	în fiecare zi post meridian (după

		amiază)
q.h.	quaque hora	din ora în ora
q.h.s.	quaque hora somni	în fiecare seară la culcare
q.s.	quantum satis/sufficiat	în cantitate suficientă
rep., rept.	repetatur	a se repeta
Rp./ Rx.	recipe	ia, primește
s.a.	secundum artem	după regulile artei (profesiei)
SC, subc, subcut, SQ		subcutanat
sic volo		așa vreau
Sig.	signa	scrie, etichetează
sol.	solutio	soluție
supp	suppositorium	supozitor
susp		suspensie
syr	syrupus	sirop
tab	tabella	tabletă
t.i.d	ter in die	de trei ori pe zi

- în cazul în care rețeta va conține un număr mai mare de medicamente prescrise, acestea vor fi trecute pe formular cu numere, în ordine crescătoare, iar în partea de jos a paginii se va menționa “verte” (întoarce), dacă formularul a fost insuficient; astfel, farmacistul va fi atenționat că mai există medicamente notate și pe partea opusă a formularului;
- în cazul unor tratamente cronice, care se repetă în interval de o lună, medicul va putea preciza indicația “repetatur” (a se repeta), iar farmacistul va putea elibera medicamentele în fiecare lună, dar nu o perioadă mai lungă de 6 luni; în dreapta sus se va specifica în cifre romane numărul de repetări;
- se vor respecta de către medic dozele maxime prevăzute în farmacopee, dar în cazul în care medicul va adapta doza, în funcție de anumite particularități ale pacientului, cu depășirea dozei maxime, acesta va menționa pe rețetă “sic volo” (“așa doresc”);

- pe baza indicațiilor efectuate de către medic pe rețetă, farmacistul va nota pe cutii, flacoane sau plicuri instrucția, iar în cazul în care ambalajul nu este original, se va menționa și numele preparatului;
- dacă rețeta va fi scrisă de către medic pentru uz propriu, acesta va menționa “pro me” (“pentru mine”), iar farmacistul nu va avea obligația de a transcrie pe ambalaj modul de administrare a medicamentului;
- rețetele gratuite, compensate sau cele pentru prescrierea stupefiantelor și a substanțelor toxice, se scriu pe formulare cu regim special, conform unor reguli oficiale, stabilite de către Casa Națională de Asigurări de Sănătate, care se pot modifica și pe care medicul are obligația să le cunoască;
- plantele, substanțele și preparatele stupefiant și psihotrope sunt prescrise în regim special conform legii nr. 339/2005 care stabilește regimul juridic privind cultivarea, producerea, fabricarea, depozitarea, comerțul, distribuția, transportul, deținerea, utilizarea și tranzitul pe teritoriul țării noastre acestora.

Tabelul 3. Exemple de plante, substanțe și preparate ce conțin substanțe stupefiant și psihotrope care prezintă interes în medicină, supuse unui control strict

STUPEFIANTE	PSIHOTROPE
Cannabis	Amfetamină
Cocaină	Dexamfetamină
Ecgonină	Dronabinol
Fentanil	Fenciclidină
Metadonă	Fenmetrazină
Morfină	Levamfetamină
Opium	Metilfenidat
Petidină	Metamfetamină
Trimeperidină	Secobarbital

Tabelul 4. Exemple de plante, substanțe și preparate ce conțin substanțe stupefiant și psihotrope care prezintă interes în medicină, supuse controlului

PREPARATE CU SUBSTANȚE	PSIHOTROPE
-------------------------------	-------------------

STUPEFIANTE	
Acetildihidrocodeină	Alprazolam
Codeină	Buprenorfină
Dihidrocodeină	Cătină (Catha edulis forsk – o plantă africană)
Etilmorfină	Diazepam
Nicocodină	Fenobarbital
Nicodicodină	Lorazepam
Norcodeină	Meprobamat
Folcodin	Midazolam
	Pentazocin
	Triazolam
	Zolpidem

- orice medic specialist prescriptor (medic de familie, medic de ambulatoriu sau medic de spital) aflat în relații contractuale cu Casa Județeană de Asigurări de Sănătate poate utiliza sistemul informatic unic integrat pentru prescrierea rețetelor în format electronic; trebuie să existe o aplicație funcțională și o semnătură electronică extinsă care să autentifice legalitatea documentelor transmise în sistem. Furnizorul de servicii medicale, pentru prescrierea on-line, trebuie să aibă o conexiune de internet care să permită comunicarea cu platforma rețetei electronice și o imprimantă laser, pe care să tipărească versiunea pe hârtie a prescripției electronice, acest lucru contribuind la creșterea calității actului medical de prescripție prin aplicația informatică de prescriere asistată a medicației, reducându-se considerabil a riscul de eroare pe parcursul înscrierii medicației recomandate.

Conținutul rețetei medicale

1. **Superscriptia/Inscriptia/Antetul** reprezintă prima parte a rețetei medicale (este aceeași atât pentru rețeta tipizată, cât și pentru cea magistrală și oficală) și este constituită din:

➤ antet tipărit:

- denumirea unității medicale (policlinică de stat sau particulară, spital, ambulator) care acordă asistența medicală;
- adresa unității medicale și numărul de telefon

- numele medicului;
 - numărul de contract cu casa Județeană de Asigurări de Sănătate pentru rețetele eliberate în regim gratuit/compensat.
- date despre pacient:
- nume și prenume, vârstă, sex;
 - adresa exactă;
 - cod numeric personal;
 - numărul de ordine din registrul de consultații/fișa medicală;
 - pentru formularele speciale se va selecționa categoria din care face parte pacientul: elev, student, copil, gravidă, handicapat, veteran de război.
- diagnosticul bolii corect și complet cu mențiunea formei clinice de boală (acută/subacută/cronică) și a stadiului evolutiv. Diagnosticul trebuie să fie corespunzător medicamentelor prescrise;
- data eliberării;
- semnătura și parafa medicului.
2. **Invocația** reprezintă formula de politețe prin care medicul îi adresează farmacistului rugămintea de a elibera sau, după caz, și prepara medicamentele recomandate și constă în:
- prescurtarea **Rp/Rx** a cuvântului latin “*recipe*” (“primește”); în țara noastră se folosește mai frecvent Rp;
- este întotdeauna urmată de “/” (“Rp/Numele medicamentului”);
- se scrie în dreptul fiecărui medicament prescris (Rp₁/Numele primului medicament; Rp₂/Numele celui de-al doilea medicament, etc);
- este aceeași pentru cele trei tipuri de rețetă (tipizată, magistrală, oficială).
3. **Prescripția** cuprinde denumirea substanței/substanțelor medicamentoase
- se vor enumera una sub alta substanțele medicamentoase în ordinea importanței lor, în cazul *rețetei magistrale*;
- denumirile medicamentelor într-o rețetă pot fi:
- *denumirea comună internațională* (DCI) stabilită de către OMS și denumirea oficială prevăzută în farmacopee; în mod uzual, este de preferat să se scrie DCI pentru un medicament;
 - *comercială* (înregistrate de companiile farmaceutice); se utilizează în mod curent atunci când:

- există doar un singur producător pentru un anume medicament. Exemplu, DCI este Oseltamivir, denumirea comercială (singura existentă în prezent) este Tamiflu;
 - un singur producător, pune pe piață un medicament într-o formă farmaceutică specifică sau o anume cantitate pentru substanța activă. Exemplu: Amoxiclav (DCI este Amoxicilina + Acid clavulanic) este singura denumire comercială existentă în prezent pentru uz pediatric sub formă de pulbere pentru suspensie orală în doză de 125 mg/5 mL Amoxicilina + 31,25 mg/5mL Acid clavulanic;
 - există o denumire comercială unică pentru o combinație specifică de substanțe medicamentoase. Exemplu: Genvoya pentru combinația Elvitegravir + Cobicistat + Emtricitabina + Tenofovir (medicație pentru pacienții cu SIDA).
- se notează în cazul rețetelor magistrale și oficinale cantitățile necesare de substanță activă (“remedium cardinale”), adjuvanți (“remedium adjuvans”, corectează sau îmbunătățește efectele substanței de bază), corectivi (“remedium corrigens”, corectează unele proprietăți ale substanței de bază) sau excipienți (nu au activitate farmacodinamică, dar determină consistența formei farmaceutice: lichidă/semisolidă/solidă);
 - în cazul *rețetei magistrale*, dacă se prescriu două sau mai multe substanțe în aceeași cantitate se va folosi prescurtarea din limba latină “aa” (“ana parte” adică “în părți egale”);
 - la *rețeta tipizată*, în dreptul denumirii medicamentelor se scrie forma farmaceutică umată de cantitatea de substanță activă per forma respectivă (ex.: caps. 100 mg, cpr. 0,5 mg, flac. 1000 UI, etc);
4. **Subscriptia** această parte a rețetei se adresează farmacistului și menționează *la rețetele magistrale*:
- forma farmaceutică: modul de preparare poate fi indicat prin prescurtări în limba latină care desemnează forma care trebuie dată medicamentului (ex.: M.f.sol., adică “misce fiat solutio” (“amestecă și prepară soluție”));
 - cantitatea de medicament prescrisă:
 - cantitățile se scriu pe același rând cu medicamentele;
 - în cazul în care medicamentul trebuie preparat într-un număr de doze parțiale, iar la prescripție s-a trecut doza pentru o dată, se va

specifica acest număr în cifre romane și se va folosi formula “D.T.D. Nr.”, adică “detur tales doses” (“dă aceste doze”) urmat de numărul de doze scris cu cifre romane;

- dacă la prescripție cantitatea de substanță medicamentoasă reprezintă doza totală pentru întregul tratament, la subscripție se va specifica în câte doze trebuie împărțită cantitatea respectivă, folosind formula “D.I.D aeq. Nr.”, adică “divide in doses aequales” (“împarte în părți egale”) urmată de numărul de doze scris cu cifre romane;
- dacă nu avem de menționat nimic deosebit, se poate utiliza o formulă generală “f.s.a”, adică “fiat secundum artem” (“să fie după regulile artei/profesiei”).

➤ la *rețeta tipizată*:

- numărul de cp., cps., fiole, supozitoare etc., se precizează în cifre romane, iar uneori, în paranteză, se menționează cantitatea în litere. Exemplu: Cpr. Nr. VII (sapte);
 - în locul numărului de bucăți se poate preciza ambalajul, atunci când dorim să prescriem un ambalaj întreg sau în cazul în care forma farmaceutică este nedivizată (cum ar fi o sticlă de sirop). Acest lucru se menționează prin “A.O.” urmat de numărul ambalajelor, cutiilor, sticlelor, etc. Exemplu: pentru o sticlă cu o soluție având un efect decongestionant nazal și administrată sub formă de picături, se specifică A.O. Nr. I (unu);
- în cazul substanțelor încadrate în cadrul stupefiantelor, după cantitatea exprimată în cifre se va trece în paranteză și cantitatea în litere (zece miligrame).

5. **Instrucția** denumită și **Signatura** cuprinde instrucțiuni pentru pacient, respectiv modul de administrare a medicamentelor prescrise:

- modul de administrare este precedat de prescurtarea “D.S.”, adică “detur signetur” (“dă și semnează”), după care, se menționează:
- calea de administrare (oral, intramuscular, intravenos, etc. scris adesea sub forma prescurtată: i.m, i.v);
 - doza parțială;
 - de câte ori pe zi, de exemplu 2x1 cpr/zi (se administrează 1 cpr de două ori într-o zi) sau 2 fiole la 12 ore (administrarea se va face respectând intervalul strict de 12 ore între administrări);

- numărul de zile, de exemplu 7 zile; în unele situații se poate administra o singură doză (de exemplu: medicamentele antiparazitare);
 - alte recomandări legate de administrare, cum ar fi: în timpul mesei, pe stomacul gol, etc.
- recomandările vor fi clare, în limba oficială a țării respective, fără abrevieri sau simboluri pentru a nu se crea confuzii.

6. **Adnotația** reprezintă partea care revine farmacistului și apare pe rețetă numai în cazul în care aceasta este preparată în farmacie (rețeta magistrală) și cuprinde:

- ștampila farmaciei;
- prețul medicamentelor calculat după reglementările în vigoare;
- cantitățile de medicamente eliberate;
- farmacistul poate face modificări în eliberarea medicamentelor menționate pe rețetă numai cu acordul medicului, astfel, el nu poate substitui decât substanțe cu activitate terapeutică identică și poate adăuga sau înlocui doar excipienți sau corectivul, substanțe inactive farmacodinamic, în vederea preparării corecte a rețetei;
- semnătura farmacistului.

Un exemplu de rețetă tipizată este prezentat în figura nr. 24

În funcție de legislația existentă, sunt utilizate formulare speciale pentru medicamentele care se află în regim compensat, gratuit sau pentru substanțele stupefiante. Aceste formulare sunt unitare pe teritoriul unei țări, nerespectarea acestei formalități va duce la imposibilitatea eliberării medicamentului de către farmacist. În situația pacienților ce beneficiază de medicamente cu costuri suportate de către sistemul național de asigurări, lipsa formularului special sau completarea lui defectuoasă va determina suportarea integrală a costului medicamentului de către pacient. În figura nr. 25 este ilustrat un model pentru rețeta electronică utilizat de către medicii care au contract cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate.

CENTRUL MEDICAL DR. TĂNASE
Lugoj, str. Academiei nr. 5
tel. 0256-35152

NumePopescu.....
PrenumeMaria.....
Vârsta38 ani..... Sexfeminin.....
Nr. registru43569.....
Diagnostic
.....Angină streptococică.....
.....

Rp/ Oспен cpr. 1.000.000 UI
AO nr. III
DS oral 1 cpr. la 8 ore, 10 zile

#

Rp/Strepsils cpr. 1,8 mg
AO nr. III
DS bucal 1 cpr. la 3 ore

Z

Data22.12.2017.....

Ch-

ANTET

INVOCĂȚIE ȘI PRESCRIPȚIE
SUBSCRIPȚIE
INSTRUCȚIE

Figura 24. Părțile componente ale rețetei medicale

Serie Număr

1. Unitate medicală ☐ MF
 ☐ AMBULATORIU
 CUI ☐ SPITAL
 CAS - Contract / convenție ☐ ALTELE
☐ Aprobă Comisie ☐ MF-MM

2. Asigurat FO/RC ☐ Salarial ☐ Revoluționar
☐ Co-asigurat ☐ Handicap
Nume ☐ Liber profesionist ☐ PNG
Prenume ☐ Copil (<18 ani) ☐ Ajutor social
CID ☐ Elev / Ucenic / Student ☐ Șomaj
CE (18 - 26 ani)
PASS ☐ Gravidă / Lohuză ☐ Personal contractual
Data nașterii ☐ Pensionar ☐ Card European (CE)
Sexul M ☐ F ☐ Cetățenia .. ☐ Acorduri
..... ☐ Veteran ☐ internaționale
..... ☐ 0 - 700 lei / lună ☐ Alte categorii

3. Diagnostic / Cod Diag.

4. Data prescriere Număr zile prescriere: ..

Rețetă	Cod diag.	Tip diag.	Denumire comună internațională / Denumire comercială / FF / Concentrație	D.S.	Cantitate (UT)	%Preț ref.	Listă
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							

Parafă medic prescriptor

Semnătură medic prescriptor

L.S. Unitate

Acest document a fost generat și semnat electronic conform prevederilor legii 455/2001 și a HG 1259/2001 de către: cu certificatul
 numărul din data emis de - furnizor de servicii de certificare acreditat conform legii.

Figura 25. Formular pentru rețeta electronică

VERIFICAREA CUNOȘTINȚELOR

1. Superscripția conține:

- A. prescurtarea Rp;
- B. denumirea unității medicale;
- C. numele pacientului;
- D. diagnosticul pacientului;
- E. forma farmaceutică a medicamentului.

2. Modul de administrare a medicamentelor este precedat pe rețeta medicală de prescurtarea:

- A. Rp;
- B. Mf;
- C. A.O.;
- D. DCI;
- E. DS.

3. Prescripția conține:

- A. denumirea comercială a medicamentului;
- B. denumirea comună internațională a medicamentului;
- C. denumirea excipienților;
- D. denumirea unității sanitare;
- E. diagnosticul bolii pacientului.

4. Farmacistul are obligația să:

- A. verifice ștampila unității sanitare;
- B. verifice parafa medicului;
- C. noteze pe cutii instrucția;
- D. modifice substanța activă dacă ea nu corespunde cu diagnosticul pacientului;
- E. modifice dozele prescrise de medic dacă le consideră necorespunzătoare.

5. Adnotația se caracterizează prin:

- A. este scrisă de către medic;
- B. este scrisă de către farmacist;
- C. face parte din rețeta magistrală;
- D. face parte din rețeta tipizată;
- E. include parafa medicului.

6. Părțile rețetei medicale sunt:

- A. intonația;
- B. invocația;
- C. incantația;
- D. subscripția;
- E. superscripția.

7. Diagnosticul bolii este menționat în:

- A. antet;
- B. subscripție;
- C. superscripție;
- D. prescripție;
- E. adnotație.

APLICAȚII PRACTICE

1. Prescrieți un antibiotic administrat pe cale orală:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Prescrieți un antibiotic administrat injectabil:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Prescrieți un medicament administrat rectal (analgezic, antiinflamator):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Prescrieți un medicament administrat pe cale inhalatorie (bronhodilatator):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Prescrieți o rețetă magistrală cu efect antitusiv:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Prescrieți o rețetă magistrală pentru icter neonatal accentuat pentru o perioadă de 3 zile, fracționat în 3 prize/zi; greutate nou-născut = 3 kg, doza Fenobarbital = 5 mg/kgc/zi:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Prescrieți o rețetă magistrală cu efect colagog-coleretic (Pulberea alcalină Bourget):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Prescrieți o rețetă oficială cu efect colagog-coleretic (Pulberea alcalină Bourget):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Prescrieți o rețetă magistrală și una tipizată pentru candidoza bucală:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....